

Dzimumu līdztiesības komitejas 37.sēde

PROTOKOLS Nr. 9

Rīgā, Zoom platformā plkst. 14.00

2022. gada 21. decembrī

Sēdi vada:

Agnese Gaile, Labklājības ministrijas (turpmāk – LM) Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītāja vietniece

Sēdē piedalās:

Ieva Bondare, Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta vecākā referente

Elīza Brūklēna, biedrības “Latvijas Jaunatnes padome” valdes locekle

Inete Ielīte, biedrības “Latvijas Bērnu forums” valdes priekšsēdētāja

Anete Ilves, Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece

Elita Kresse, biedrības “Latvijas Pašvaldību savienība” padomniece ārējo sakaru jautājumos

Pēteris Leiškals, biedrības “Latvijas Darba devēju konfederācija” sociālās drošības eksperts

Ina Lenca, biedrības “Centrs MARTA” politikas koordinatore

Ilze Matusa, Valsts kancelejas Valsts pārvaldes politikas departamenta Cilvēkresursu politikas nodaļas konsultante

Daina Mežecka, Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja Latvijā padomniece

Valērija Muižniece-Briede, Veselības ministrijas Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vecākā eksperte

Linda Naudiša, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākā referente

Sandris Rāgs, Tieslietu ministrijas Cilvēktiesību departamenta Vispārējo cilvēktiesību nodaļas jurists

Linda Romele, arodbiedrības “Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība” eksperte izglītības, nodarbinātības un sociālajos jautājumos

Kristīne Pakārkle, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece

Eva Selga, Latvijas personāla vadīšanas asociācijas valdes priekšsēdētāja

Maija Strazdiņa, Aizsardzības ministrijas Struktūras un militārā personāla attīstības plānošanas nodaļas vecākā referente

Inta Šusta, Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta vecākā eksperte

Agnese Zarīte, Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja konsultante

Žanete Zvaigzne, Finanšu ministrijas Budžeta politikas attīstības departamenta Budžeta metodoloģijas nodaļas vadītāja vietniece

Uzaicinātie dalībnieki:

Agnese Černaja, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla pārstāve

Lelde Kanniņa, Talsu krīžu centru vadītāja

Nauris Kozuliņš, LM Starptautiskās sadarbības un ES politikas departamenta vecākais eksperts

Ilze Kurme, LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore

Evija Kūla, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktora vietniece

Diāna Jakaite, LM valsts sekretāra vietniece

Santa Laimiņa, biedrības “Skalbe” valdes locekle

Aiva Mišina, LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte

Inta Poudžiunas, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla pārstāve

Ilze Skrodele-Dubrovka, LM Sociālā darba un sociālās palīdzības politikas departamenta direktore

Sanita Vasiļeva, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktore

Sēdē nepiedalās:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas valsts sekretārs, Dzimumu līdztiesības komitejas vadītājs

Undīne Andersone, Ārlietu ministrijas Starptautisko organizāciju un cilvēktiesību departamenta Cilvēktiesību nodaļas trešā sekretāre

Līga Bāriņa, arodbiedrības “Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība” biedre, Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja vietniece

Lauris Bokišs, biedrības ģimenes atbalstam ”Tēvi” loceklis

Dace Helmane, biedrības “Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts” valdes locekle

Edīte Kalniņa, biedrības “Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” valdes līdzpriekšsēdētāja

Ainars Nābels-Šneiders, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta vecākais referents

Simona Pētersone, Satiksmes ministrijas Attīstības un finanšu plānošanas departamenta Stratēģiskās plānošanas un finanšu nodaļas vecākā referente

Sēdi protokolē:

Ieva Juhņeviča, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte

1. Darba kārtības apspriešana.

A. Gaile informē, ka Dzimumu līdztiesības komitejas vadītājs šodien nevarēs vadīt Komitejas sanākumi, tādēļ Komitejas sanākumi vadīs Komitejas vadītāja vietniece A. Gaile. Komitejas vadītāja vietniece iepazīstina ar sēdes darba kārtību un informē Komitejas locekļus par izmaiņām darba kārtībā – 2. darba kārtības punkts par aktuālo informāciju saistībā ar Tautas ataudzes stratēģiju netiks prezentēts. A. Gaile jautā, vai Komitejas locekļiem ir kādi papildinājumi piedāvātajai darba kārtībai? No Komitejas locekļiem netiek saņemti priekšlikumi darba kārtības papildināšanai.

Vienojas:

apstiprināt darba kārtību.

2. Informācija par Direktīvu, lai veicinātu līdzsvarotāku dzimumu pārstāvību biržā kotēto uzņēmumu valdēs.

A. Gaile sniedz prezentāciju par Direktīvu, lai veicinātu līdzsvarotāku dzimumu pārstāvību biržā kotēto uzņēmumu valdēs. Direktīva tika oficiāli apstiprināta 22. novembrī, un tās mērķis ir panākt līdzsvarotāku sieviešu un vīriešu pārstāvību biržā kotēto uzņēmumu valdēs, nosakot konkrētus pasākumus, kas mērķēti šī līdzsvara sasniegšanai. Līdz 2026. gada 30. jūnijam uzņēmumiem ir jāasniedz viens no 2 mērķiem: 1) nepietiekami pārstāvētā dzimuma pārstāvji ieņem vismaz 40% no direktoru amatiem bez izpildpilnvarām vai 2) nepietiekami pārstāvētā dzimuma pārstāvji ieņem 33% no visiem amatiem. Uzņēmumi reizi gadā kompetentajām iestādēm sniedz informāciju par sieviešu un vīriešu pārstāvību to valdēs, kā arī publicē šo informāciju viegli pieejamā veidā savās tīmekļa vietnēs. Ja mērķi nav sasniegti, tad publiskajā informācijā tiek iekļauti iemesli, kādēļ tie nav sasniegti, kā arī tiek sniegta informācija par plānotajiem pasākumiem mērķu sasniegšanai. Dalībvalstis nosaka noteikumus par paredzamajiem sodiem tiem uzņēmumiem, kas nav sasnieguši noteiktos mērķus – tiem ir jābūt efektīviem, samērīgiem un atturošiem. Dalībvalstīm līdz 2024. gada 28. decembrim ir jāpieņem un jāpublicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

Pēc A.Gailes prezentācijas P. Leiškalns vaicā, kā jaunie noteikumi tiks salāgoti ar Darba likuma nosacījumiem par to, ka darba ņēmējus nedrīkst diskriminēt, ņemot vērā personas dzimumu, un ka galvenais kritērijs, pieņemot personu darbā, ir cilvēka profesionalitāte un atbilstība konkrēto darba pienākumu veikšanai? A. Gaile skaidro, ka direktīvā ir detalizēti aprakstīts kritēriju aspekts, ņemot vērā personas zināšanas, prasmes un kompetences – dzimums šajā kontekstā nespēlē lomu, kā viens no personas kompetences novērtēšanas kritērijiem. Protams, noteikumiem ir jābūt skaidriem un saprotamiem, lai nerastos diskriminācijas riski. S. Vasiļjeva papildina, ka mērķis ir maksimāli sakārtot personāla atlases jautājumus, lai tie būtu skaidri un atklāti, un lai amatā šo uzņēmumu valdēs un padomēs būtu pieejami visi, kas atbilst konkrētajām prasībām. Kad notiks darbs pie direktīvas pārņemšanas, tiks ņemts vērā arī sociālo partneru un uzņēmumu viedoklis, lai noteikumi būtu saprotami un vienkārši īstenojami.

A. Ilvess vaicā par kompetentajām valsts iestādēm, kurām uzņēmumi sniedz ziņojumus – vai Latvijas kontekstā jau ir domāts par to, kuras Latvijā varētu būt kompetentās iestādes? Papildus tiek vaicāts arī par piemērojamiem sodiem – vai ir domāts par to, kāds būtu sodu apmērs un kuros tiesību aktos tas tiktu iestrādāts? A. Gaile saistībā ar kompetentajām iestādēm atbild, ka par šo aspektu nacionālā līmenī vēl nav bijušas konkrētas sarunas, taču tas ir būtisks jautājums, par ko diskutēt. Kontekstā ar sodiem A. Gaile informē, ka šobrīd direktīvas tekstā kā piemēri/ieteikumi sodiem ir norādīti naudas sods, administratīvais sods, ierobežojumi dalībai publiskajos iepirkumos, bet tas nenozīmē, ka dalībvalstīm šie piemēri ir obligāti jāpārņem savā praksē. Arī par šo aspektu sarunas un diskusijas sekos, lai izvēlētos Latvijas situācijai atbilstošāko pieeju un risinājumu.

Prezentācija pēc sanāksmes tiks ievietotas LM tīmekļvietnē pie [Komitejas sadaļas](#).

Vienojas:

sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

3. Aptaujas “Organizāciju, kas strādā ar vardarbībā cietušām sievietēm un bērniem, izaicinājumi un nepieciešamais atbalsts” rezultāti

Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla pārstāve A. Černaja sniedz prezentāciju par aptaujas rezultātiem saistībā ar tām organizācijām, kas strādā ar vardarbībā cietušām sievietēm un bērniem, un to galvenajiem izaicinājumiem un nepieciešamo atbalstu.

Aptauja tika veikta no 2022. gada 9. novembra līdz 21. novembrim. Tā tika nosūtīta sociālajiem dienestiem, krīzes centriem un nevalstiskajām organizācijām, kas strādā ar vardarbībā cietušām sievietēm un bērniem. Aptaujas ietvaros organizācijas tika lūgtas izvērtēt to, ar kādām grūtībām tās sastopas ikdienas darbā un kāds atbalsts tām būtu nepieciešams. Kopumā tika saņemtas atbildes no 50 organizācijām – 82% no respondentiem bija valsts un pašvaldības iestādes, 12% nevalstiskās organizācijas un 6% krīzes centri.

Attiecībā uz finansējuma aspektiem 36% respondentu norādīja, ka ar esošo finansējumu nav iespējams pilnvērtīgā kvalitātē nodrošināt klientu vajadzības. Tāpat daļa no respondentiem norādīja par to, ka finansējums ir nepastāvīgs vai īslaicīgs un atkarīgs no pakalpojuma sniegšanas apjoma.

Kā viena no galvenajām grūtībām tiek norādīta cilvēkresursu pieejamība – 74% no respondentiem norāda, ka ir speciālistu trūkums. Papildus 80% respondentu norāda, ka speciālistu noslodze ir ļoti augsta.

Saistībā ar informācijas pieejamību un tās apmaiņu A. Černaja norāda, ka visvairāk informācijas trūkst par labo praksi citās valstīs un organizācijās Latvijā. Tiek norādīts arī uz grūtībām informācijas apmaiņā starp iestādēm un organizācijām, kas sniedz atbalstu vardarbībā cietušajiem un par cietušajiem pieejamo atbalstu.

Likumdošanas kontekstā vairāk nekā 50% respondentu norādīja, ka likuma normu pielāgošana un izpratne atšķiras starp iesaistītajām pusēm. 54% respondentu norādīja, ka administratīvais slogs ir ļoti liels.

Kā lietderīgu atbalstu organizācijas norādīja uz nepieciešamību rīkot pieredzes apmaiņu ar citu organizāciju pārstāvjiem Latvijā un ārzemēs, kā arī apmācības darbam ar specifiskiem klientiem un par konkrētām tēmām. Tāpat A. Černaja informēja, ka 82% respondentu norādīja, ka atbalsta obligātas daļēji vai pilnīgi apmaksātas supervīzijas speciālistiem.

Kā lietderīgu atbalstu klientiem organizācijas norāda apmācības par dažādām tēmām, komunikācijas treniņus, brīvā laika pavadīšanas iespējas, bērnu pieskatīšanas iespējas un karjeras konsultācijas.

Papildus respondenti norāda, ka ir jāmazina birokrātiskos šķēršļus, jāveicina starpinstitutionālā sadarbība, jāveicina valsts nodrošinātie atbalsta pasākumi, kas šobrīd nav pieejami pietiekamā daudzumā. Tāpat tiek uzsvērts tas, ka trūkst informācijas par to, kas ir vardarbība, kā arī nepieciešams pārskatīt NVO finansēšanas modeļi, un jāveicina krīzes dzīvokļu un drošo mājokļu pieejamība.

Organizāciju iespējas nodrošināt kvalitatīvu, klienta vajadzībām atbilstošu un ātru atbalstu ietekmē cietušo vēlmi vērsties pēc palīdzības, kā arī sniegtā atbalsta efektivitāti. Būtu nepieciešams atjaunot 14. Saeimā darba grupu Vardarbības ģimenē mazināšanai, Labklājības ministrijai izvērtēt un veikt nepieciešamos tiesību aktu grozījumus, kā arī nostiprināt vienotu atbalsta tīklu no vardarbības cietušo sieviešu labā, pilnveidojot starpinstitutionālo sadarbību.

A. Gaile vaicā, vai šīs aptaujas ietvaros tika iekļauti visi Latvijas reģioni? A. Černaja apstiprina, ka tika iesaistītas organizācijas no visas Latvijas, tā, piemēram, 15% no visiem respondentiem bija no Latgales.

S. Vasiļjeva vaicā, vai pētījuma ietvaros tiek operacionalizēti tādi termini kā “administratīvais slogs”, lai varētu konkrētāk izprast praktiskās vajadzības un nepieciešamos soļus, lai to mazinātu? A. Černaja informē, ka atvērtajos jautājumos

organizācijas ir sniegušas konkrētus piemērus administratīvā sloga mazināšanai. I.Ielīte norāda, ka var apkopot šos ieteikumus un iesniegt Dzimumu līdztiesības komitejai.

K. Pakārkle kontekstā ar priekšlikumu Direktīvai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu vaicā, kādas ir Komitejas locekļu domas par šīs direktīvas izskatīšanas un pārņemšanas iespējām?

D. Jakaite norāda, ka ES līmenī diskusijas par šo direktīvas priekšlikumu var ieilgt, jo dalībvalstu viedokļi par dažādiem direktīvas aspektiem atšķiras. Labklājības ministrijas ieskatā direktīvas priekšlikums varētu veicināt palīdzības sniegšanu vardarbības upuriem, vienlaikus no vairāku dalībvalstu puses ir bijuši iebildumi par direktīvas tiesisko pamatojumu un tās tvērumu. A. Gaile papildus norāda, ka no Eiropas Sieviešu lobija puses, gan arī no vairāku dalībvalstu puses ir bijuši iebildumi par termina *sex workers* lietojumu.

Papildinot vēl par veikto pētījumu, pētījuma vadītāja I. Poudžiunas norāda, ka cilvēkresursu jautājums ir ļoti būtisks. Ja nav pieejams atbilstošs atalgojums, tad bieži vien ar vardarbībā cietušām sievietēm un bērniem strādā jauni speciālisti, kuriem nereti trūkst pieredzes. Darbs ar vardarbībā cietušām personām ir vissarežģītākais darbs, kuru bieži vien uzņemas speciālisti bez pieredzes zemā atalgojuma dēļ. Ļoti būtiska ir arī supervīziju pieejamība speciālistiem. I. Poudžiunas informē, ka ir plānota pētījuma nākamā daļa, kurā ir paredzētas individuālas, strukturētas intervijas ar pakalpojumu veicējiem. Šajā kontekstā ļoti būtisks jautājums ir par pakalpojumu ilgumu. Ja pakalpojums nav pieejams nepieciešamajā ilgumā, tad pastāv riski, ka vardarbības gadījumi atkārtojas.

D. Jakaite vaicā, kad ir paredzēts apkopot rezultātus pēc strukturālajām intervijām? Papildus D. Jakaite norāda, ka ir uzsākts budžeta izstrādes process, kura ietvaros, Labklājības ministrija pieprasa papildus līdzekļus, lai nosegtu pieaugošās izmaksas speciālistu algām un pakalpojumu sniegšanai. Labklājības ministrija ir sniegusi pieprasījumu, lai pārskatītu pakalpojuma saturu, īpaši saistībā ar personām, kas ir cietušas no smagas vardarbības. Tāpat ir iekļauts pieprasījums saistībā ar krīzes dzīvokļiem. Attiecībā uz supervīzijām D. Jakaite norāda, ka tām vajadzētu būt kā daļai no pakalpojuma, kas jau ir iekļautas pakalpojuma cenā. Šobrīd tiek arī grozīti Ministru kabineta noteikumi, kas paredz papildu iespējas.

I. Poudžiunas norāda, lai veiktu padziļinātas intervijas, ir nepieciešami papildu līdzekļi, jo tas ir ļoti laikietilpīgs process.

S. Laimiņa no atbalsta sniegšanas tālruņa konteksta norāda, ka ļoti daudz sieviešu zvana tieši no reģioniem, tādēļ būtu jādomā par pakalpojumu stiprināšanu tieši reģionos. Īpaši būtu jāstiprina diennakts krīzes centri, kā arī piekļuve šiem centriem reģionos (transporta pieejamība).

I. Ielīte norāda, ka ir jāmeklē inovatīvi risinājumi pakalpojumu nodrošināšanai, īpaši domājot par to, kā veicināt starpinstitucionālo sadarbību starp dažādām organizācijām un iestādēm. Īpaši akūta problēma šobrīd ir psihoterapeitu pieejamība.

Sniegtā prezentācija pēc sanāksmes tiks ievietota LM tīmekļvietnē pie [Komitejas sadaļas](#).

Vienojas:

sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4. Dzimumu līdztiesības komitejā izskatāmo jautājumu plāns 2023. gadam

I. Juhņēviča informē, ka indikatīvais Komitejas darba plāns ir veidots, pamatojoties uz Labklājības ministrijas un Komitejas locekļu priekšlikumiem. Esam saņēmuši arī precizējumus un komentārus no dažiem Komitejas locekļiem. Attiecībā uz jautājumu par Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas rekomendāciju ieviešanas pārskata ziņojuma izstrādi I. Juhņēviča informē, ka to ir plānots sākt 2023. gada sākumā un iesniegt Komitejai 2024. gada februārī. Pēc Latvijas pārstāvja starptautiskajām cilvēktiesību organizācijās biroja pārstāvja ieteikuma jautājumu par ziņojuma izstrādi varētu iekļaut 2023. gada Komitejas rudens sēdē, bet pašu ziņojumu varētu prezentēt 2023. gada beigās/2024. gada sākumā. Precizētais darba plāns tiks nosūtīts visiem Komitejas locekļiem.

P. Leiškalns vaicā, vai būtu iespējams organizēt Komitejas sēdes pēc vajadzības biežāk, ja ir kādi papildus aktuāli uzrunājami jautājumi? A. Gaile norāda, ka Komitejas nolikums paredz sēdes organizēt vismaz reizi ceturksnī – ir iespēja tās organizēt arī biežāk, ja nepieciešams. Ja nākamgad būs šāda nepieciešamība, tā tiks izskatīta.

Vienojas:

sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

5. Citi jautājumi

D. Jakaite norāda, ka šobrīd līdz 16. janvārim notiek darbs pie Valdības rīcības plāna izstrādes. Tā kā termiņš ir ļoti īss, būs sarežģīti nodrošināt pilnvērtīgu saskaņošanas procesu ar visiem partneriem, tādēļ Labklājības ministrijas partneri tiek aicināti sniegt idejas, kas būtu iekļaujamas rīcības plānā.

Nākamā Komitejas sēde šobrīd tiek plānota 2023. gada martā.

Sanāksmi slēdz plkst. 15:35

Sanāksmes vadītāja

*Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko
parakstu un satur laika zīmogu*

A. Gaile